

БАЛАНСОВИЙ МЕТОД ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

О.М. Соляник, к.е.н.

Сумський державний університет

У статті розкрито сутність, роль та перспективи використання балансового метода як інструмента дослідження розвитку регіону. Автором охарактеризовано основні види матеріальних балансів, проаналізовано сфери їх застосування, визначено коло вирішуваних завдань, переваги та труднощі практичного застосування.

Значні зміни в структурі виробничих відносин, суверенізація регіонів, розвиток місцевого самоврядування, самостійність підприємств ставлять нові завдання і пріоритети перед регіональною економікою. В умовах ринкової економіки для органів державного управління на перший план виходять процеси збалансованого розвитку соціо-еколого-економічної системи адміністративно-територіальних утворень. Комплексне вивчення природно-ресурсного потенціалу, демографічних, соціальних, економічних та екологічних проблем регіонів є досить складною задачею. Це пов'язано із великою кількістю складових, специфікою взаємозв'язків, внутрішніх та зовнішніх факторів впливу.

Складність об'єкта дослідження обумовлює необхідність використання цілої низки методів найважливішими з яких є: балансовий, системного аналізу та моделювання, картографічний.

Економічні баланси - ефективний засіб просторових та регіональних досліджень. Використання балансового метода в системі регіонального управління дозволяє найбільш точно оцінити наявні ресурси, визначити перспективні напрями їх використання, виявити оптимальне співвідношення галузей, які визначають профіль регіону, та обслуговуючих підприємств, приймати обгрунтовані рішення про доцільність організації нового виробництва.

Серед великої кількості видів балансів найбільш вживаними є матеріальні та міжгалузеві баланси. Матеріальні баланси дозволяють аналізувати і прогнозувати стан товарних ринків, обсяги експорту та імпорту можуть використовуватись як маркетинговими службами підприємств так і органами регіонального управління всіх рівнів. Крім того, в регіонах складаються баланси за галузями спеціалізації.

Пильна увага світової спільноти, державних органів, інвесторів, мешканців регіону до екологічних аспектів розвитку регіону зумовлює поширення сфери використання балансів «речовина-енергія». Матеріально-енергетичні баланси дозволяють оцінювати елементи навколишнього середовища, що не мають вартісного вираження, тому даний метод

застосовують для обліку використання надр, водних ресурсів, ґрунтів, атмосфери, флори і фауни; аналізу кругообігу вуглецю, азоту, важких металів; виявлення впливу міжнародної торгівлі на стан навколишнього середовища. Даний метод активно використовується в Японії, Німеччині, Норвегії, Індонезії та інших країнах.

До переваг балансового метода слід віднести: порівняно невеликі витрати на збір необхідної інформації з огляду на те, що більшість даних вже міститься у статистичній, економічній, фінансовій звітності суб'єктів господарювання та органів регіонального управління; використання сучасного програмного забезпечення дозволяє дуже швидко виконувати необхідну вибірку та майже автоматично здійснювати всі наступні операції; можливість точної діагностики факторів, що спричиняють ті чи інші явища, наприклад визначення джерел забруднення навколишнього середовища; отримані результати можуть використовуватись для, оцінки альтернативних варіантів розвитку регіону та прийняття обґрунтованих рішень.

До труднощів пов'язаних із практичним застосуванням метода, слід віднести такі: точність результатів дослідження залежить від точності всіх інших складових рівняння балансу; незначні помилки або невизначеність даних на вході чи виході можуть призвести до значних розбіжностей або невизначеності кінцевих результатів; підготовка необхідного масиву даних є досить складною операцією і вимагає відповідного рівня освіти та практичного досвіду; значну увагу слід приділяти визначенню проміжку часу для відбору даних та оцінці їх відповідності реальній ситуації; якщо вплив деяких факторів є незначним вони можуть виявитись неврахованими.

Таким чином, роль балансового метода є дуже важливою для комплексного дослідження та збалансованого розвитку екологічної, соціальної та економічної систем регіону, оптимізації міжрегіональних та міждержавних взаємовідносин. Використання даного метода обумовлює можливість взаємозв'язки окремих розділів, показників регіональних прогнозів, планів соціально-економічного розвитку регіонів і територій, з цільовими комплексними програмами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ляпина А.А. Материально-энергетические потоки в эколого-экономическом учете (опыт Германии) // Экономика природопользования: обзорная информация, М.: ВНИИТИ, 2001. -№1. – С. 51-59.
2. Моделирование социо-эколого-экономической системы региона / Под ред. В.И. Гурмана, Е.В. Рюминой. – М.: Наука, 2001. – 175с.
3. Моисеевкова Т.А. Эколого-экономическая сбалансированность промышленных узлов. Саратов: изд-во Саратовского ун-та, 1989. – 216с.
4. Nidefumi Imura, Ryo Fujikura, Takashi Mizuno, Hinorobu Shiratuchi Study on the trade balance of embodied energy with special regard to the Asia-Pacific region // Journal of Global Environment Engineering. – 1996. – Vol.2. – pp. 39-49.